

РІШЕННЯ РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ
ДФ 58.053.048
ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 58.053.048 Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України, м. Тернопіль, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» на підставі прилюдного захисту дисертації «Освітній діалог як чинник становлення соціального інтелекту майбутніх педагогів» за спеціальністю 053 «Психологія».

01 квітня 2024 року.

Слободянюк Ольга Леонідівна, 1992 року народження, закінчила у 2014 р. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка за спеціальністю «Психологія» та здобула кваліфікацію магістра психології, викладача психологічних дисциплін (диплом з відзнакою ТЕ № 47516722).

З 2014 р. по 2016 р. працювала старшим лаборантом кафедри практичної психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

З 2020 р. є дійсним членом ГО «Українська асоціація сімейних психологів».

З 2020 р. року і до сьогодні працює на посаді асистента кафедри психології розвитку та консультування Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

З 2016 р. по 2020 р. навчалася на денній формі навчання в аспірантурі Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (галузь 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальність 053 Психологія). Тему дисертаційної роботи затверджено вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира

Гнатюка (протокол № 2 від 25.10.2016 р.) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 2 від 28.03.2017 р.).

З 2023 р. і по сьогодні навчається на вечірній формі навчання в аспірантурі Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (галузь 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальність 053 Психологія).

Дисертацію виконано у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка.

Науковий керівник:

Радчук Галина Кіндратівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології розвитку та консультування Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Здобувачка має 15 наукових праць за темою дисертації (13 з яких одноосібні), зокрема: 6 статей (1 у співавторстві), з них 2 – у закордонному науковому періодичному виданні, 3 – у наукових фахових виданнях України категорії Б, 1 – у колективній монографії; 9 публікацій – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

1. Слободянюк О. Л. Проблема співвідношення соціального та емоційного інтелекту у психології. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. Херсон, 2019. №1. С. 181-187. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2019-1-30>

2. Слободянюк О., Радчук Г. Розвиток соціального інтелекту у студентів – майбутніх педагогів. *Психологія: реальність і перспективи*: збірник наукових праць. Вип.13 / упоряд. Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова. Рівне : РДГУ, 2019. С. 129-136. DOI: https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi13.133

3. Слободянюк О. Діалогізація освітнього середовища: витоки і перспективи. *Humanitarium : Психологія. ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Ніжин,

2019. Том 43, Вип. 1. С. 142-150. DOI: <https://doi.org/10.31470/2308-5126-2019-43-1-142-150>

4. Слободянюк О. Рефлексивність як інтегрований показник соціального інтелекту (Reflexivity as an integral indicator of social intelligence). *Modern engineering and innovative technologies*. 2020. Issue 12, Part 4. P.101-107. DOI: <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2020-12-04-077>

5. Слободянюк О. Концепція освітнього діалогу як гуманітарної технології освітнього простору. *Освітній діалог як гуманітарна психодидактична технологія вищої освіти* : монографія / за наук. ред. Г. К. Радчук. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023. С. 71-90. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/30862/1/5_Slobodjanyk.pdf

6. Slobodianiuk O. The question of dialogicality in the structure of social intelligence of the future specialist. *Norwegian Journal of development of the International Science*. Norway, 2021. Vol.53/3. P.60. DOI: <https://doi.org/10.24412/3453-9875-2021-53-3-60-63>

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради:

1. Орап Марина Олегівна, голова ради, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Без зауважень.

2. Журавльова Лариса Петрівна, офіційний опонент, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології Поліського національного університету. Зауваження, висловлені у відгуку офіційного опонента:

1. Ольгою Слободянюк на підставі глибокого аналізу наукових досліджень подано авторське визначення соціального інтелекту майбутніх фахівців педагогічних професій як інтегративної властивості особистості, що визначає її професійну спрямованість, розкривається в ефективній діалогічній взаємодії та забезпечує процес цілісного становлення особистості як суб'єкта професійної діяльності. За умови, що дефініція соціального інтелекту мала би

виокремленні та аналізі вікової динаміки та досвіду навчальної діяльності. Не вистачає в констатувальному експерименті й дослідження взаємозв'язків між відповідними показниками усіх учасників суб'єкт-суб'єктної взаємодії, зокрема, соціального інтелекту студентів та готовністю викладачів до діалогічної взаємодії з ними. Таке подання результатів дослідницької роботи репрезентує досить узагальнене уявлення про специфіку розвитку соціального інтелекту студентів та ролі освітнього діалогу в його становленні. На нашу думку, дисертацію лише б збагатили дослідження вікової та статевої диференціації соціального інтелекту студентів педагогічних спеціальностей, а також ролі викладачів в створенні діалогічного освітнього середовища як одного з суб'єктів суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

5. Гарним доробком формувального експерименту є апробація розвивальних програм для обох учасників суб'єкт-суб'єктної взаємодії (студентів та викладачів). Проте, так і залишилася незрозумілою яка роль готовності викладачів до впровадження освітнього діалогу як умови/чинника становлення соціального інтелекту студентів. Дисертаційне дослідження виграло би за умови подання порівняльного аналізу взаємозв'язків між рівнем соціального інтелекту студентів та готовністю викладачів до здійснення діалогізації освітнього середовища на початку формувального експерименту та після його завершення. На наш погляд, виконання такого завдання дозволило би чітко проілюструвати детермінуючу функцію освітнього діалогу в становленні соціального інтелекту та підтвердити основну гіпотезу дослідження (с. 112).

6. Декілька зауважень та побажань операціонального характеру. Бажано було б більш точно описати вибірку емпіричного дослідження: вік респондентів, їх кількість на кожному курсі, спеціальність. Викликає сумніви підрахунок відсотків у таблицях. При такій незначній вибірці відсотки бажано розраховувати з точністю до сотих, оскільки неможливо встановити коректну відповідність між відносними та абсолютними показниками (наприклад, 6% від 226 осіб становить 13,56 осіб (табл. 2.16, с. 153), що не відповідає

реальності). Зустрічаються чисельні переліки авторів без посилання на їх праці (с. 35, 55, 56, 57, 76, 199), подання тотожної інформації в табличному та графічному форматах (табл. 2.7 та рис. 2.8; табл. 2.10 та рис. 2.10). В п. 2.1 відсутні посилання на першоджерела психодіагностичних методик, які використовуються в констатувальному експерименті.

3. Матласевич Оксана Володимирівна, офіційний опонент, доктор психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології Національного університету «Острозька академія». Зауваження, висловлені у відгуку офіційного опонента:

1. Низка дослідників (Д. Гоулман, Л. Журавльова, М. Шпак та ін.) у структурі соціального інтелекту виділяють емоційний інтелект, як основу для розвитку першого. Такої ж позиції початково притримується і дисертантка, зазначаючи на с. 53, що «...емоційний інтелект (більшість його компонентів) є складником соціального інтелекту, як більш широкого та складного поняття». Однак, серед структурних компонентів соціального інтелекту майбутніх педагогів авторка не виокремлює емоційний інтелект, а розглядає його як елемент когнітивного компоненту. У роботі не вистачає коментарів щодо цього.

2. Емпіричне дослідження охоплює достатньо об'ємну вибірку майбутніх педагогів – студентів 1-2 та 5 курсів. Водночас, на нашу думку, доречно було би залучити до емпіричного дослідження також і студентів 3-4 курсів, оскільки саме на 3-4-й роки навчання припадає основний відсоток професійно-орієнтованих дисциплін. Це дозволило б більш цілісно простежити процес становлення соціального інтелекту майбутніх педагогів.

3. На жаль, сучасна психологія все ще страждає через відсутність єдності в термінології та використанні окремих понять, що часто призводить до неточного та неоднозначного розуміння багатьох процесів. Не позбавлена цієї проблеми і аналізована праця. Зокрема, мова йде про поняття «чинник» та «засіб». Так, в одному випадку освітній діалог розглядається як чинник становлення соціального інтелекту майбутніх педагогів, в іншому – як засіб

(наприклад, назва п. 3.1 «Концептуальні засади становлення соціального інтелекту майбутніх педагогів засобами освітнього діалогу»). Цікаво було би почути коментар здобувачки щодо цього.

4. Шпак Марія Мирославівна, рецензент, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології розвитку та консультування Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Зауваження, висловлені у рецензії рецензента:

1. Серед показників інтерперсонального компонента соціального інтелекту майбутнього педагога дисертантка виокремлює діалогічність. При цьому зазначає, що в науковій літературі частіше використовується поняття «діалогічна компетентність» (с. 69). Вважаємо, що варто було б чітко сформулювати власне визначення змісту поняття «діалогічна компетентність» та детальніше пояснити розуміння його сутності в контексті вивчення освітнього діалогу як чинника становлення соціального інтелекту майбутніх педагогів.

2. У дисертаційній роботі обґрунтовано взаємозв'язок соціального та емоційного інтелекту особистості. Вважаємо, що необхідно було чітко визначити роль і місце емоційного інтелекту в структурі соціального інтелекту майбутнього педагога.

3. На нашу думку, у процесі емпіричного дослідження дисертантці варто було б визначити та проаналізувати гендерні відмінності розвитку соціального інтелекту у майбутніх педагогів. Такі емпіричні дані лише б збагатили практичне значення дисертаційної роботи.

4. Адамська Зоряна Михайлівна, рецензент, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології розвитку та консультування Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Зауваження, висловлені у рецензії рецензента:

1. Темою дисертаційного дослідження є «Освітній діалог як чинник становлення соціального інтелекту майбутніх педагогів». Ретельний змістовий аналіз підтверджує те, що у роботі досить ґрунтовно висвітлено проблему

діалогізації освітнього середовища вищої школи та її вплив на становлення особистості майбутнього педагога (п.п.1.3); охарактеризовано сутність освітнього діалогу та визначено його місце в цілісній системі становлення соціального інтелекту майбутнього педагога (п.п.1.4); за допомогою питальника діалогічної орієнтації Т. Флоренської та авторської анкети діалогічної компетентності проаналізовано особливості уявлень студентів – майбутніх педагогів щодо діалогізації освітнього процесу (п.п.2.3); освітньому діалогу відведено ключову роль в концептуальній моделі становлення соціального інтелекту майбутніх педагогів (п.п.3.10). Зрештою, розроблена та апробована розвивальна програма «Культура професійного спілкування» становлення соціального інтелекту майбутніх педагогів побудована у формі освітнього діалогу (п.п. 3.2). З огляду на це формулювання предмета дослідження «особливості становлення соціального інтелекту майбутнього педагога під впливом освітнього діалогу в процесі професійної підготовки» є занадто розлогим і дещо розмиває основний фокус здійсненого наукового пошуку. Вважаємо, що дисертаційне дослідження лише б виграло, якби предметом був визначений саме освітній діалог як чинник становлення соціального інтелекту майбутніх педагогів.

2. На підставі узагальнення емпіричних показників дисертантка виокремила та статистично обґрунтувала три рівні розвитку соціального інтелекту студентів – майбутніх педагогів: низький, середній та високий. Беззаперечно це додало потужної ваги рецензованому науковому дослідженню. Однак опис рівнів розвитку соціального інтелекту майбутніх педагогів, який подано і в анотації, і в дисертаційній роботі виглядає дещо громіздким, недостатньо критично осмисленим і потребує більш логічного обґрунтування та систематизації.

3. Особливою цінністю рецензованої наукової праці впевнено можна назвати авторські практичні й прикладні напрацювання дисертантки – обґрунтована концептуальна система розвитку соціального інтелекту майбутніх педагогів, розроблена у формі освітнього діалогу й апробована

тренінгова програма для студентів «Культура професійного спілкування», запропонована серія навчально-методичних семінарів, спрямованих на розвиток у викладачів готовності викладати у формі освітнього діалогу тощо. Радимо підготувати до видання методичні рекомендації, які базувались б на результатах здійсненого дослідження, і допомогли б фахівцям, відповідальних за якість підготовки майбутніх педагогів та практичним психологам закладів вищої освіти здійснювати ефективну роботу щодо розвитку їх соціального інтелекту.

Результати відкритого голосування:

«за» – 5,

«проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Слободянюк Ользі Леонідівні ступінь доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності 053 «Психологія».

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Марина ОРАП